

**BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti
Panská 41, Bratislava**

INFORMÁCIE PRE STARŠÍCH O VÝSTAVE

KRAJINOHRA

december 2003 – apríl 2004

Krajina je fascinujúci fenomén v dejinách umenia...
/Interaktívna prechádzka, ktorá sprostredkuje navšedné zážitky
z objavných hier s reprodukciami vybraných krajinomalieb./

AUTORI VÝSTAVY:

Scenár: **Saša Petrovická, Saša Fischerová**

Dramaturgia: **Katarína Kosánová**

Výtvarno-priestorové riešenie: **Soňa Sadilková**

Odborná spolupráca: **Luba Pavlovičová**

Realizácia: DESTIN a.s.

KRAJINA AKO FASCINUJÚCI FENOMÉN V DEJINÁCH UMENIA...

Podoba krajiny a jej detailov dokáže jednoznačným spôsobom pomôcť pri objavovaní tajomstiev výtvarného umenia. Veľmi presne totiž odráža vzťah človeka k zobrazovanej skutočnosti, samozrejme, podľa historických podmienok, v ktorých jednotlivé diela vznikali. A preto je len prirodzené, že téma krajiny patrí k najčastejšie sa objavujúcim námetom v celých dejinách umenia.

Úmyslom autorov výstavy *KRAJINOHRA* však nie je podať obraz vývoja krajinomalby v chronologickom slede, alebo podľa jednotlivých umeleckých smerov. Naopak, snažili sa sprostredkovať mladším divákovi pohľad na vybrané diela svetového a slovenského umenia cez špecifické detaily a jednotlivé obsahové a formálne prvky tak, aby pomohli návštevníkovi hľadať a nachádzať nové súvislosti, aby im umelecké dielo nepripadalo iba ako muzeálny exponát, ale ako „živý organizmus“, ktorý dokáže diváka osloviť nečakanými podnetmi.

Reprodukcie diel prezentovaných na výstave nie sú typickými ukázkami vývoja krajinomalby, hoci sú medzi nimi zaradené aj práce najvýznamnejších predstaviteľov výtvarného umenia. Ich výber sa riadil hlavným zámerom projektu – nazerať na skutočnú krajinu inou optikou, s novými možnosťami a inou citlivosťou.

Medzi autormi krajinomalieb v expozícii, nájdeme predstaviteľov mnohých smerov. Azda najvýznamnejším z nich je **impresionizmus**, ktorý definitívne dostal maľbu von, do prírody, pred konkrétny motív a porazil akademické chápanie princípov perspektívy. Francúzsky impresionizmus mal svojich predchodcov v **anglickej krajinomal'be** – najmä v dielach *W. Turnera* a *J. Constablea* a v **barbizonskej škole**, na ktorú nadviazal aj český autor *A. Chittussi*.

Na výstave nechýba odkaz na tvorbu *C. Moneta*, podľa obrazu ktorého dostal impresionizmus svoj názov (impression, soleil levant – dojem, východ slnka), alebo *A. Renoira*, *C. Pissara*, či *A. Sisleyho*. Ich geniálny nasledovník *V. van Gogh* za svoj krátky tragický život zanechal dielo plné výbušných farieb, nenapodobiteľne zachytávajúce krajinu francúzskeho Provence. *P. Cézanne*, ktorý vychádzal z diela impresionistov, sa snažil budovať tvar pomocou farby, pričom dospel k takej kompozičnej stavbe obrazu, že dokázal zachytiť skutočnosť nielen z jedného bodu, ale z viacerých pohľadov. Inšpiroval **kubistov** (*P. Picasso*, *G. Braque*), naznačil cestu **fauvistom** (*H. Matisse*, *M. de Vlaminck*, *A. Derain*) a výrazne podnietil ďalšie avantgardné smery. Ako priama reakcia na impresionizmus a Cézanna vzniká aj silné hnutie **expresionizmu**, ktoré vari najvýraznejšie reprezentuje dielo *E. Muncha*, či *O. Kokoschku*.

Impresionizmus, hoci jeho domovinou /a jedinou vlasťou/ bolo Francúzsko, sa neskôr rozšíril aj do ďalších krajín Európy. V susedných Čechách na jeho myšlienkach vyrástlo dielo *A. Slavička* a *F. Kavána*.

Umelecké smery 19. storočia vytýčili cestu pre vznik **abstraktného umenia**. Medzi jeho zakladateľské osobnosti patrí *V. Kandinskij*, predstaviteľ tzv. lyrickej abstrakcie. Jeho priateľ *P. Klee*, profesor na slávnom Bauhause, na svojich obrazoch zobrazoval rôzne plochy a vytváral rytmy, pričom progresívne rozvíjal odkaz svojich predchodcov.

Pomerne veľkú pozornosť sme venovali jednej z tendencií umenia, ktorá vznikla v druhej polovici 20. storočia – tzv. **land artu**. Ukážky prác *R. Smithsona*, *A. Goldworthyho* a *R. Langa* potvrdzujú, že umenie dokáže krajinu nielen dokumentovať, ale ju aj podľa predstáv tvorcu priamo pretvárať.

Slovenské výtvarné umenie sme v súvislosti s krajinomalbou predstavili dielami autorov rôznych generácií.

K najvýznamnejším patria práce *Martina Benku*, ktorého meno sa už prirodzene spája so začiatkami moderného slovenského výtvarného umenia. Na rozdiel od Benku bol o niečo starší *Ludovít Čordák* vo svojej tvorbe ešte poznačený tendenciami 19. storočia. *Edmund Gwerk* je pre väčšinu z nás známy tým, že dokázal slovenskej krajine vtlačiť jedinečnú, vždy vzrušujúcu podobu. *Ludovíta Fullu* poznáme nielen ako maliara, ilustrátora, či scénografa, ale aj ako umelca, ktorý sa so svojim priateľom *Mikulášom Galandom* ako prvý na Slovensku pokúsil zostaviť Manifest moderného umenia. *Imro Weiner-Král'* má dodnes veľkú skupinu obdivovateľov za svoju schopnosť posunúť krajinu do imaginatívnej polohy. *Peter Matejka* je typický svojim rukopisom – širokými čiernymi kontúrami, ktorými presne vydeľuje maliarsky tvar.

Vladimír Popovič, *Juraj Meliš* a *Daniel Fischer* patria k našim súčasníkom, pričom všetci traja sú pedagógmi na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Hoci sú vo svojich konečných výpovediach odlišní, krajinu využívajú ako prostriedok na vyjadrenie vlastných programových výpovedí, a to v nadväznosti na aktuálne tendencie svetového umenia.

Luba Pavlovičová, historička umenia